

BÖLÜM 9

Hasta Odaklı Hizmetleri Yönetmek

9.3. / Eczane Hizmetlerinde Ekonomik Değerlendirme

Hilal İLBARS¹

Öğrenim Hedefleri

Okuyucu, bu bölümü okuyarak;

1. Genel olarak ekonomik değerlendirme hakkında bilgi sahibi olması,
2. Eczacılık hizmetlerinde ekonomik değerlendirmenin neden gerekli olduğunu anlaması,
3. Ekonomik değerlendirmede kullanılan yöntemler hakkında temel bilgiye sahip olması hedeflenmiştir.

Giriş

Dünya nüfusunun giderek artması, ortalama yaşam süresinin uzaması, toplumların refah seviyesi, demografik özellikleri ve yaşam koşullarının değişmesinin sonucu olarak dünyanın ekosisteminin etkilenmesiyle birlikte insanların sağlık sorunları da çeşitlenerek artmakta ve sağlık hizmetlerine olan ihtiyaç da hızla büyümektedir. Sağlık hizmetlerini ihtiyaçlara göre yeniden düzenlemek, bu hizmetleri insan merkezli ve tüm sağlık hizmet sunucuları ile entegre bir şekilde sunmak için bilimsel yöntemler kullanarak teknoloji ve gerçek yaşam verilerini içeren “büyük veri” (*big data*) den yararlanmak ve günümüzde bu verileri de kullanarak ekonomik değerlendirmeler yapmak kaçınılmaz olmuştur.

¹ Dr. Ecz., Emekli, hilalilbars@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-7832-4158

en iyi sonucu sağladığını belirlemede, akılcı ilaç kullanımı ve ilaç pazarının düzenlenmesinde, geri ödeme kurumunca hazırlanan listelere hangi ilaçların dahil edileceğinin belirlenmesinde, üretici için geliştirilecek en iyi ilacın tespitinde, en iyi ilaç dağıtım sisteminin belirlenmesinde, ürünün potansiyel piyasasının açıklanmasında, farmasötik ürünlerin ve hizmetlerin uygulayıcılara sağladığı değeri ölçmede, alternatifler arasında seçim yapmada, hesap verilebilirlik ve şeffaflığın sağlanmasında, ilaçların fiyatlandırılmasında ve buna benzer birçok alanda veri elde etme ve bunları kullanma imkanı olur.

2021 yılında Türkiye İlaç Pazarı'ndaki ilaç ruhsatlı ürünlerin ecza depolarından toplum eczanelerine yapılan satışlarının, aylık ve net olarak ölçülmesini sağlayan bir bilgi kaynağı olan IMS (Information Management System) verilerine göre Türk Lirası bazında toplam pazarın önceki yıllara göre büyüme oranı %63.43, 2022 yılında Sosyal Güvenlik Kurumu'nun ilaç harcamalarının toplam harcama içindeki payı %34,55, OECD verilerine göre ise Türkiye'de sağlık harcamalarının toplam harcama içindeki oranı %4.3'dür (OECD, 2022b; Türkiye İlaç Sanayi Derneği, 2023). Tüm bu veriler, eczacılık hizmetlerinin sunumunda kısıtlı olan kaynakların en verimli ve akılcı şekilde kullanımını sağlayarak eczacının hem ilaç seçiminde hem de sunduğu hizmette ekonomik değerlendirme yöntemlerinden yararlanmasını sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için neredeyse bir zorunluluk haline getirmiştir.

Kaynaklar

- Alp, S. ve Ağırbaş, İ. (2023). *OECD ülkeleri sağlık hizmetleri arzı ve talebi: örnek uygulama*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(46), 46-68. <https://doi.org/10.46928/iticus-be.1145671>
- Babar Z. (2017). *Economic Evaluation of Pharmacy Services*. UK: Elsevier Inc.
- Doğuş E. (2021). *Türkiye'de Sağlık Harcamaları ve Çözüm Önerisi Olarak Davranışsal İktisat*. Usaysad Dergisi, 7(3), 647-664. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaysad/issue/67428/1050237>
- İlbars, H. (2020). *Farmakoekonomi Başlangıç Düzeyi*. Ankara: Sage Yayıncılık.
- OECD (2022b). *Pharmaceutical Market*. <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SHA>. Erişim tarihi:09.09.2023.
- OECD. (2009). *National Accounts at a Glance 2009*. <https://www.oecd-ilibrary.org/national-accounts-at-a-glance-2009>. Erişim tarihi:09.09.2023.
- OECD. (2022a). *OECD Health expenditures and financing*. <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SHA>. Erişim tarihi:09.09.2023.
- OECD. (2023). *OECD Health Data 2023*. <https://www.oecd.org/health/health-data.htm>. Erişim tarihi:09.09.2023.

- Rekabet Kurumu. (2023). *Terimler Listesi*. <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Yayinlar/rekabet-terimleri-sozlugu/terimler-listesi>. Erişim tarihi:09.09.2023.
- Sağlık Bakanlığı (2023). *Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2021*. Erişim adresi: <https://www.saglik.gov.tr/TR,95109/saglik-istatistikleri-yilligi-2021-yayinlanmistir.html>. Erişim tarihi:09.09.2023.
- TDK (2023). *Türk Dil Kurumu İktisat Terimleri Terimler Sözlüğü*. Fırsat maliyeti. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim tarihi:09.09.2023.
- Türkiye İlaç Sanayi Derneği. (2023). *Türkiye İlaç Pazarı Verileri*. <https://www.tisd.org.tr/sektorelBilgilerDiger.aspx>. Erişim tarihi:09.09.2023.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). *TÜİK Haber Bülteni 2022*. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Health-Expenditure-Statistics-2021>. Erişim tarihi:09.09.2023.